

STORTINGET

Innst. 313 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:100 S (2020–2021)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sandra Borch, Ole André Myhrvold, Willfred Nordlund og Åslaug Sem-Jacobsen om mindre bruk og kast

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gå gjennom og legge frem forslag til endringer av statens avhendingsinstruks, med mål om at gjenbruk av statens eiendeler, som for eksempel møbler og annet inventar, skal bli enklere.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan staten og offentlig sektor kan ha en gjenbruksstrategi for egne bygg og inventar istedenfor å bygge og kjøpe nytt.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved offentlige innkjøp er en anskaffelsesstrategi som legger til rette for lokale, regionale og nasjonale leverandører som blant annet bidrar til mindre transport og ressursbruk.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å erstatte dagens emballasjeavgift med en differensiert materialavgift som premierer bruk av fornybare og resirkulerte materialer.
5. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for Stortinget forslag til endringer av reklamasjonsretten og selgers bevisbyrde som i sterkere grad stimu-

lerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.

6. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å forby produkter med innebygd planlagt foreldelse, slik at det blir umulig å bevisst bygge inn mekanismer og egenskaper i produkter og varer som gjør at de får et forkortet livsløp.
7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan stilles krav om at alle offentlige virksomheter må gjøre en kvalifisert vurdering av om hele eller deler av innbo og inventar kan gjenbrukes eller på annen måte transformeres til å passe inn i nye lokaler ved nybygging, flytting eller oppgradering av lokaliteter, tjenestested og lignende.»

Det vises til representantforslaget for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til at Norge trenger å få på

plass en strategi for sirkulær økonomi. EU la fram sin handlingsplan for sirkulær økonomi i 2020, hvor målet er å redusere klima- og miljøfotavtrykk fra produksjon og forbruk og øke innslaget av gjenbruksvarer.

Komiteen viser til at energi- og miljøkomiteen våren 2018 behandlet en egen stortingsmelding om avfall som ressurs og sirkulær økonomi (Meld. St. 45 (2016–2017)), og at det også der ble lagt vekt på det offentliges ansvar innenfor dette området.

Komiteen viser videre til at det haster med å få på plass en helhetlig politikk som ivaretar både klima- og miljøutfordringene, en ansvarlig mineralutvinning, kompetanseheving, økt sysselsetting, aktiv næringspolitikk og med forbrukerperspektiv som fremmer en framtidstrettet forbrukermakt.

Komiteen ser behovet for at det offentlige må gå foran og bidra til endringer i etterspørsel i markedet og få mer fokus på økt gjenbruk innenfor alle segmenter. Det offentliges prioriteringer innenfor gjenbruk vil kunne bidra til å utvikle nye teknologiske løsninger og skape nye arbeidsplasser. Komiteen viser til at disse forslagene er med på å stimulere til økt gjenbruk og bærekraftige produkter for fremtiden.

Komiteen viser ellers til brev av 21. februar 2021 fra statsråd Sveinung Rotevatn. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at presset på naturressursene øker sterkt, og hvor viktig det er for miljø og klima at ressurser brukes og gjenbrukes mest mulig effektivt. Flertallet mener det er avgjørende fremover at de ressursene man tar i bruk, holdes i omløp så lenge som mulig. Flertallet viser til at forbruk av varer og tjenester er en av hovedårsakene til de miljøutfordringene verden står overfor. Mengden produkter hver husholdning og person forbruker, øker, og den samlede størrelsen på ressursforbruk og avfallsmengde i samfunnet øker i takt med forbruksmønsteret. Flertallet er svært bekymret over denne utviklingen, som ikke er bærekraftig.

Flertallet viser til at mange forbrukere velger å kjøpe nye produkter fremfor å reparere den brukte varen, og at det ofte er flere grunner til det. Flertallet ser at det dessverre i mange tilfeller er både billigere og enklere å kjøpe nytt, og at teknologi- og designutvikling er en av grunnene til dette. Flertallet ser også at det er krevende å vri forbruksmønsteret i en annen retning dersom man ikke har tydelige insitamenter som påvirker dette. Flertallet mener økt kunnskap og informasjon kan bidra til å gjøre det mulig for den enkelte forbruker å ta bærekraftige valg. Flertallet ser at det er behov for virkemidler som løfter sirkulærøkonomi som et alternativ til økt forbruk. Dette kan blant annet hand-

le om økt kunnskap om produktinformasjon, reklamasjon, gjenbruk, reparerbarhet og materialgjenvinning. I tillegg ser flertallet at det kan være klokt å stille noen grunnleggende krav til kvalitet og holdbarhet på forbruksvarer, slik at behovet for å kjøpe nytt ofte blir mindre.

Flertallet mener derfor det er behov for å se på og vurdere endringer i regelverket, slik at et produkts levetid økes gjennom bedre design, teknisk standardisering, kostnadseffektive reparasjonsmuligheter og krav om mer tilgjengelige deler. Tiltak som kan legge til rette for å øke et produkts levetid, er blant annet å øke reklamasjonsfristen for varer kjøpt både i butikk og på nett, at holdbarhet og tilgang på reservedeler innarbeides i forbrukerkjøpsloven, og at det stilles strengere krav til produktdesign, slik at varene kan tas fra hverandre og repareres. I tillegg mener flertallet at man bør se på skatter og avgifter og bruke dette som et virkemiddel for å fremme holdbarhet og reparasjon.

Flertallet viser til at krav om avfallsforebygging, gjenvinning og økt bruk av gjenbrukte materialer er en viktig vei til et grønt skifte og et praktisk innhold i den sirkulære økonomien. Flertallet mener derfor at det offentlige, som en stor innkjøper, har en helt grunnleggende viktig rolle i dette arbeidet og i den sammenheng kan stille strenge krav til hele livsløpet for et produkt eller en tjeneste.

Flertallet vurderer at offentlige innkjøp er en drivkraft for å endre markedets karakter og bidra til innovative løsninger. I den sirkulære økonomien er hele verdikjeden en viktig premiss, og flertallet mener derfor det er viktig å legge hele livssyklusvurderingen til grunn for miljøvektingen.

Flertallet ser at arbeidet med å snu forbruksmønsteret vårt, å faktisk kaste mindre og gjenbruke mer, er utfordrende.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå gjennom og legge frem forslag til endringer av statens avhendingsinstruks, med mål om at gjenbruk av statens eiendeler, som for eksempel møbler og annet inventar, skal bli enklere.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan staten og offentlig sektor kan ha en gjenbruksstrategi for egne bygg og inventar istedenfor å bygge og kjøpe nytt.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved offentlige innkjøp er en anskaffelsesstrategi som legger til rette for lokale, regionale og nasjonale leverandører, noe som blant annet bidrar til mindre transport og ressursbruk.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for Stortinget forslag til endringer av reklamasjonsretten og selgers bevisbyrde som i sterkere grad stimulerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å forby produkter med innebygd planlagt foreldelse, slik at det blir umulig å bevisst bygge inn mekanismer og egenskaper i produkter og varer som gjør at de får et forkortet livsløp.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan stilles krav om at alle offentlige virksomheter må gjøre en kvalifisert vurdering av om hele eller deler av innbo og inventar kan gjenbrukes eller på annen måte transformeres til å passe inn i nye lokaler ved nybygging, flytting eller oppgradering av lokaliteter, tjenestested og lignende.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at for å møte fremtidens lavutslippssamfunn vil det være helt nødvendig å få til en verdiskaping som er bærekraftig når det gjelder både forbruk og produksjon av varer og tjenester. Disse medlemmer viser til at økt velferd og økt befolkningsvekst i verden også har gitt økt forbruk og mer bruk og kast, noe som bidrar til økt press på jordens bæreevne.

Disse medlemmer viser til den kommende strategien for sirkulær økonomi, der mindre bruk og kast innen flere ulike produktområder er et mål.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til regjeringens oppfølging av EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra mars 2020, der det er et mål å redusere klima- og miljøfotavtrykket fra produksjon og forbruk samtidig som innslaget av sekundære råvarer økes.

Disse medlemmer viser videre til statsrådets svarbrev, som bekrefter at regjeringens samarbeid med EU og en egen nasjonal strategi for sirkulær økonomi vil bidra til at Norge også når målene i miljø- og klimapolitikken samtidig som vi styrker norsk konkurransekraft.

Disse medlemmer viser til at det per i dag ikke finnes noen instruks eller strategi som omhandler gjenbruk av statlig eiendom som møbler og inventar, og disse medlemmer imøteser statsrådets gjennomgang av regelverket for å belyse behovet for det.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det er lovfestet at det offentlige skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der det er relevant. Disse medlemmer vi-

ser til handlingsplanen for grønne og offentlige innkjøp som er under utarbeidelse, og som vil gi god rettleiding om offentlig praksis innenfor de områdene der offentlige innkjøp er særlig egnet som virkemiddel for å nå Norges klima- og miljømål. Disse medlemmer viser også til Meld. St. 22 (2018–2019) Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser. Meldingen handler om hvordan anskaffelser kan utføres mest mulig effektivt innenfor det regelverket vi har, og hvordan en god prosess kan gjennomføres for også å løse viktige samfunnsutfordringer som klimautfordringer.

Disse medlemmer mener at en sterkere reklamasjonsrett og selgers bevisbyrde burde stimulere til varer med lengre holdbarhet på markedet, men disse medlemmer ser også at endringer på disse områdene ikke vil være til hinder for at en forbruker gjør avtale om kjøp av varer med kort holdbarhet. Det er derfor vanskelig å forutsi hvilke resultater en slik endring måtte gi.

Disse medlemmer viser til at det betyr mye for en families husholdning og velferd at produktene de kjøper, holder god kvalitet over lang tid, og at det er viktig med god merking om levetid for produktet og om det lar seg reparere. Det vil også være viktig å hindre villedende miljøpåstander i markedsføringen av produktene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at Norge med sine 5,4 millioner innbyggere får en helt annen mulighet til å påvirke regelverket for økodesign gjennom samarbeidet om felles europeiske regler med EU, som har et marked på nesten 450 millioner innbyggere.

Disse medlemmer viser til at det allerede i dag gjennomføres grundige vurderinger omkring gjenbruk av hele eller deler av innbo og inventar ved flytting, nybygging og oppgradering av offentlig eide virksomheter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne deler forslagsstillernes bekymring for de miljømessige konsekvensene av et høyt materielt forbruk. Skal verden lykkes med sine natur- og klimamål, er det avgjørende å endre forbruket i mer bærekraftig retning. Man må reparere mer, gjenbruke mer, dele mer og kjøpe mindre nytt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener pris er den viktigste årsaken til at mange velger å kjøpe nytt fremfor å reparere, gjenbruke eller dele. I Norge er arbeidskraft dyrt, mens varer produsert i lavkostland ofte er billigere i forhold til norsk lønnsnivå. Det innebærer at det ofte er økonomisk lønnsomt å kjøpe nytt fremfor å reparere.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en ny miljøavgift som favoriserer lavt ressursforbruk og arealforbruk gjennom livsløpet til en vare. Avgiften skal belønne kvalitet, holdbarhet og gjenbruk av materialer som allerede finnes i økonomien, og stimulere til en mer sirkulær økonomi.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere merverdiavgiftssatsen til null på gjenbruk og reparasjon av forbrukerelektronikk, sports- og turutstyr, hvite- og brunevarer, møbler, klær og sko og på deler som trengs til reparasjonen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at mange merkevareleverandører legger strenge begrensninger på forbrukeres rett til å reparere produkter. I mange tilfeller mister man reklamasjonsretten hvis man velger å reparere produkter andre steder enn hos et merkeverksted. Et sentralt eksempel på dette er mobiltelefonbransjen, der merkevareleverandørene ofte ikke tilbyr reservedeler til uavhengige verksteder eller nekter uavhengige verksteder å reparere produkter med andre reservedeler enn selskapets egne.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en rett til å reparere og jobbe for at denne retten gjelder alle varer som importeres til Norge, og stille krav om at produkter kan gjenvinnes.»

Flertallet viser til at mange kommuner har utlånsentraler for sports- og fritidsutstyr. Slike utlånsordninger bidrar til å senke terskelen for å delta i sports- og fritidsaktiviteter, ikke minst for husholdninger med lav inntekt.

Flertallet har merket seg at koronapandemien har ført til økt etterspørsel hos utlånsentralene, og at regjeringen har foreslått en ekstrabevilgning på 20 mill. kroner til slike utlånsentraler. Flertallet mener imidlertid bevilgningen burde vært større, at man bør ha en målsetting om at alle norske kommuner skal ha utlånsentraler, og at kommuner bør tilby utlån av mer enn sports- og fritidsutstyr.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å øke bevilgningen til utstyrssentraler, med mål om at alle norske kommuner skal ha en slik ordning, og komme tilbake til

Stortinget med et forslag senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette av midler til å støtte andre typer utlånsordninger enn utstyrssentraler for sports- og fritidsutstyr, for eksempel for verktøy og andre produkter egnet for deling.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at såkalt tilgift er et mye brukt virkemiddel i markedsføring. Tilgift er å tilby en vare eller tjeneste som leveres gratis eller til særlig lav pris, på betingelse av at det blir kjøpt varer av et visst slag, i en viss mengde, for et visst beløp eller liknende. Eksempler er elektrokjeden Powers «Sykkel på kjøpet»-kampanje, der de gir kunder en gratis sykkel når de handler for en viss sum. Et annet eksempel er Elkjøps tilbud om en smartklokke på kjøpet hvis man kjøper en TV.

Disse medlemmer mener det er en fare for at bruken av tilgift fører til omsetning av produkter med dårlig kvalitet og begrenset holdbarhet. Elektrokjeden Power har liten interesse av at sykkelene de har gitt bort gratis ved kjøp av andre varer, skal være spesielt bra, siden en «sykkel på kjøpet» uansett framstår som et godt tilbud ved første øyekast, uavhengig av både behov og kvalitet.

Disse medlemmer viser til at bruken av tilgift i markedsføring var forbudt etter markedsføringsloven av 1972, men at forbudet ble opphevet i revisjonen fra 2009.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre et forbud mot tilgift i markedsføring.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det er vanskelig for forbrukere å anslå kvalitet, miljøbelastning og levetid for produkter som verktøy, hvitevarer og elektronikk. Reklamasjonsfristen setter et minstenivå for hvor lang levetid man kan forvente, men mange produkter har vesentlig lengre levetid enn reklamasjonsfristen. Det er en åpenbar fordel, både for den enkeltes økonomi og for miljøet, at produkter man kjøper, lever lengst mulig. Men i kjøpsøyeblikket er det ofte vanskelig å få slik informasjon.

Videre er det svært vanskelig for forbrukere å vite noe om miljøbelastningen fra produksjon, bruk og avhending av produkter. Flertallet etterlyser derfor en

merkeordning som forteller noe om en vares klimagassutslipp, ressursbruk og generelle miljøbelastning.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en ordning hvor varer og tjenester skal ha en varedeklarasjon som tallfester klimagassutslipp, ressursforbruk og forventet levetid, slik at forbrukerne blir i stand til å ta miljøvennlige valg.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at større grad av standardisering av ulike produkter og tilbehør kunne redusert behovet for å kjøpe nytt i mange tilfeller og dermed redusert både kostnader for folk og mengden produkter som kastes. Dette kan gjelde alt fra tilbehør til elektronikk som for eksempel ladere, til sportsutstyr, ekstrautstyr til bil eller lypærer. Det bør derfor utredes hvorvidt det er mulig å stille krav til standardisering av ulike produktgrupper.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det kan stilles krav til standardisering av ulike produktgrupper for å redusere unødig ekstra innkjøp, forbruk, kostnader og miljøbelastning.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sette av midler til å støtte andre typer utlansordninger enn utstyrssentraler for sports- og fritidsutstyr, for eksempel for verktøy og andre produkter egnet for deling.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det kan stilles krav til standardisering av ulike produktgrupper for å redusere unødig ekstra innkjøp, forbruk, kostnader og miljøbelastning.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre et forbud mot tilgift i markedsføring.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en ny miljøavgift som favoriserer lavt ressursforbruk og arealforbruk gjennom livsløpet til en vare. Avgiften skal belønne kvalitet, holdbarhet og gjenbruk av materialer som allerede finnes i økonomien, og stimulere til en mer sirkulær økonomi.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere merverdiavgiftssatsen til null på gjenbruk og reparasjon av forbrukerelektronikk, sports- og turutstyr, hvite- og brunevarer, møbler, klær og sko og på deler som trengs til reparasjonen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gå gjennom og legge frem forslag til endringer av statens avhendingsinstruks, med mål om at gjenbruk av statens eiendeler, som for eksempel møbler og annet inventar, skal bli enklere.

II

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan staten og offentlig sektor kan ha en gjenbruksstrategi for egne bygg og inventar istedenfor å bygge og kjøpe nytt.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved offentlige innkjøp er en anskaffelsesstrategi som legger til rette for lokale, regionale og nasjonale leverandører, noe som blant annet bidrar til mindre transport og ressursbruk.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for Stortinget forslag til endringer av reklamasjonsretten og selgers bevisbyrde som i sterkere grad stimulerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.

V

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å forby produkter med innebygd planlagt foreldelse, slik at det blir umulig å bevisst bygge inn mekanismer og egenskaper i produkter og varer som gjør at de får et forkortet livsløp.

VI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan stilles krav om at alle offentlige virksomheter må gjøre en kvalifisert vurdering av om hele eller deler av innbo og inventar kan gjenbrukes eller på annen måte transformeres til å passe inn i nye lokaler ved nybygging, flytting eller oppgradering av lokaliteter, tjenestested og lignende.

VII

Stortinget ber regjeringen innføre en rett til å reparere og jobbe for at denne retten gjelder alle varer

som importeres til Norge, og stille krav om at produkter kan gjenvinnes.

VIII

Stortinget ber regjeringen foreslå å øke bevilgningen til utstyrssentraler, med mål om at alle norske kommuner skal ha en slik ordening, og komme tilbake til Stortinget med et forslag senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en ordening hvor varer og tjenester skal ha en varedeklarasjon som tallfester klimagassutslipp, ressursforbruk og forventet levetid, slik at forbrukerne blir i stand til å ta miljøvennlige valg.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 23. mars 2021

Ketil Kjenseth

leder

Else-May Norderhus

ordfører

**DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref

Dato

21/472-

21. februar 2021

Representantforslag 100 S (2020-2021) om mindre bruk og kast

Eg viser til brev frå Energi- og miljøkomiteen 9. februar om representantforslag 100 S (2020-2021) frå stortingsrepresentantane Trygve Slagsvold Vedum, Sandra Borch, Ole André Myhrvold, Wilfred Nordlund og Åslaug Sem-Jacobsen.

Representantane som står bak forslaga, peiker på tiltak som heng saman med arbeidet for å få til ein meir sirkulær økonomi med mindre bruk og kast. Sentralt i den sirkulære økonomien er betre produkt som har lengre levetid, kan reparerast, kan gjenvinnast og som inneheld sekundære råmateriale. Sentralt i regjeringa sitt arbeid med sirkulær økonomi står difor eit forsterka produktrammeverk slik det no vert utvikla under EU sin handlingsplan for sirkulær økonomi frå mars 2020. Framlegget til EU-forordning om batteri frå i fjor vitnar om at EU framover tar sikte på breie regelverk som dekker heile livsløpet til produkt. Målet er å redusere klima- og miljøfotavtrykket frå produksjon og forbruk og auke innslaget av sekundære råvarer. Sju sentrale produktområde, elektroniske og elektriske produkt, batteri og køyretøy, emballasje, plast, tekstil, byggevarer og mat, er peika ut. Krav til innblanding av sekundære råstoff i nye produkt, dokumentasjon av klimafotavtrykk og berekraftige leveransekjeder, skjerpa produsentansvar, nye rettar for forbrukarane og nye plikter for offentlege innkjøparar er nokre av tiltaka som i sum skal trekke i same retning. Batteriforordninga seiast å vere ein mal for kommande regelverk på dei resterande produktområda. Det vil direkte endre rammevilkåra for norske verksemdar og forbrukarar.

Gjennom det gode samarbeidet med EU og ein nasjonal strategi for sirkulær økonomi vil regjeringa føre ein aktiv politikk for at sirkulær økonomi i Noreg bidreg til måla i miljø- og klimapolitikken og styrker norsk konkurransekraft.

1. Stortinget ber regjeringa gå gjennom og legge frem forslag til endringer av statens avhendingsinstruks, med mål om at gjenbruk av statens eiendeler, som for eksempel møbler og annet inventar, skal bli enklere.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fått forslaget til vurdering, og viser til følgende:

"Avhending av statlege eigedelar, møblar og inventar vert regulert av "Instruks om utrangering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten" av 17. mars 1978. Instruksen gjeld materiell som staten skal selgje fordi behovet ikkje lenger er til stades, det ikkje lenger er egna til sitt formål, eller ikkje er økonomisk lønsamt å setje i stand att.

Eksisterande regelverk inneheld ikkje føresegner som seier at statlege eigedelar ikkje kan gjenbrukast. Mykje vert gjenbrukt.

Regjeringa vil sjå nærare på om det er tenleg med egne reglar om gjenbruk av statleg eiendom som møblar og inventar."

2. Stortinget ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan staten og offentlig sektor kan ha en gjenbruksstrategi for egne bygg og inventar istedenfor å bygge og kjøpe nytt.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fått forslaget til vurdering, og viser til følgende:

"I Meld. St. 13 (2020–2021) Klimaplan for 2021–2030 vart det fremja ein ambisjon om at staten skal nytte noverande bygg vidare og sikre gjenbruk av fråflytta eigedom. Ambisjonen vert drøfta vidare i ein komande heilskapleg strategi for bygg og eigedom i statleg sivil sektor og i strategi for sirkulær økonomi.

Regjeringa vil sjå på om det er tenleg òg å etablere ein strategi for gjenbruk av inventar."

3. Stortinget ber regjeringa sørge for at det ved offentlige innkjøp er en anskaffelsesstrategi som legger til rette for lokale, regionale og nasjonale leverandører som blant annet bidrar til mindre transport og ressursbruk.

Svaret er utarbeidd i samråd med Samferdselsdepartementet:

Offentlege innkjøp er eit viktig verkemiddel for å fremje norsk næringsliv, det grønne skiftet og for at vi når dei ulike samfunnsmåla våre. Det betyr at offentlege verksemder gjennom innkjøpa sine kan påverke utviklinga i marknaden i ei ønskt retning som både bidreg til at vi når viktige samfunns mål samtidig som norsk næringsliv styrkjer konkurransevna. Stortingsmeldinga om innovasjon i offentlig sektor viser til at offentlig sektor gjennom auka bruk av innovative innkjøp kan bli ein sterkare innovasjonsmotor. Innovative innkjøp gir positive effektar både for offentlig sektor som oppdragsgivar, næringslivet som leverandørar og for innbyggjarane.

Berekningar viser at offentlig innkjøp utgjer rundt 16 prosent av Noregs klimafotavtrykk og om lag 17 prosent av BNP. I regjeringa sin klimaplan fram til 2030, Meld.st. 13 2020-2021 Klimaplan for 2021-2030, peikar regjeringa på område der offentlege innkjøp er særleg eigna som verkemiddel for å nå Noregs klima- og miljømål: transport, bygg og anlegg, sirkulær økonomi, mat og matsvinn, plast og helse- og miljøfarlege stoff. Desse områda vil prioriterast av regjeringa framover. Handlingsplanen for grønne og innovative offentlege innkjøp som er under utarbeiding, vil rettleie om offentlig praksis på desse områda.

4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å erstatte dagens emballasjeavgift med en differensiert materialavgift som premierer bruk av fornybare og resirkulerte materialer.

Det er ikkje bedt om vurdering av dette forslaget.

5. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for Stortinget forslag til endringer av reklamasjonsretten og selgers bevisbyrde som i sterkere grad stimulerer til at varer med lengre holdbarhet tilbys på markedet.-

Justis- og beredskapsdepartementet har fått forslaget til vurdering, og viser til følgende:

"EU har vedtatt eit nytt direktiv om forbrukarkjøp som skal gjennomførast i forbrukarkjøpslova. Direktivet er i utgangspunktet fullharmonisert. Det vil seie at dersom ikkje noko anna går fram av direktivet, kan medlemsstatane ikkje fastsette reglar som avvik frå direktivet.

I eit tidlegare framlegg til direktiv var reklamasjonsfristen to år for alle varar. Noreg arbeidde aktivt for å gjere det mogleg å halde fram med ein reklamasjonsfrist på fem år for særleg haldbare varar. I det endelege direktivet er dette endra, slik at ein kan halde fram med ein lengre reklamasjonsfrist enn to år.

Direktivet utvidar perioden seljaren har bevisbyrda for manglar frå seks månader til eit år, og det er også mogleg å fastsette to år. Det er ikkje utenkeleg at det kan gje meir haldbare varar, men det er vanskeleg å seie.

Det er i det heile eit omstridd spørsmål i kva grad reglane om reklamasjonsfrist og bevisbyrde har noko å seie for meir haldbare varar. Sidan det er avtalefridom, vil endringar i reglane om reklamasjonsfrist eller bevisbyrde ikkje vere til hinder for at ein forbrukar gjer avtale om kjøp av varar med kort haldbarheit. Det er difor usikkert om slike endringar vil føre til meir haldbare varar, når det uansett vil kome an på avtalen kva krav ein kan stille til varens haldbarheit.

Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med å gjennomføre direktivet i norsk rett, og vil då sjå på reglane om reklamasjon og bevisbyrde for seljaren i lys av direktivet."

6. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å forby produkter med innebygd planlagt foreldelse, slik at det blir umulig å bevisst bygge inn mekanismer og egenskaper i produkter og varer som gjør at de får et forkortet livsløp.

Barne- og familiedepartementet har fått forslaget til vurdering, og viser til følgende:

"Europas grønne giv inneheld mange tiltak som vil styrkje forbrukarane si makt i det grønne skiftet og sette dei i stand til å gjere informerte, "grønne" val. EU vil utvide og styrkje krava til berekraftig produktdesign, gjennom regelverket for økodesign. Forslag til nye reglar som skal sikre betre informasjon om mellom anna levetida til produkta og moglegheit for reparasjon, og reglar som skal hindre villeiande miljøpåstandar i marknadsføring, er og venta før sommaren (2021).

Når det gjeld planlagt forelding, er det eit område som det er krevjande å regulere. Det kan mellom anna vere vanskeleg å skilje mellom planlagt forelding, og det at produsenten lagar ein variant av god kvalitet og ein annan "billigversjon" av same produkt.

Planlagt forelding kan allereie i dag vere i strid med dei felleseuropeiske reglane om forbod mot urimeleg handelspraksis, etter ei konkret vurdering frå sak til sak. EU-kommisjonen arbeider no med å skjerpe reglane, og vil før sommaren leggje fram forslag til endringar som skal hindre planlagt forelding. Det kan til dømes komme meir detaljerte retningslinjer for vurdering av om det ligg føre planlagt forelding, eller ein definisjon av planlagt forelding og eit uttrykkeleg forbod.

Det kan gjerast mykje nasjonalt for å legge til rette for meir berekraftig forbruk, til dømes ordningar med utlån av sports- og fritidsutstyr. Men når det gjeld produktkrav, må vi arbeide saman med EU for gode felleseuropeiske reglar. Krav som stillast til produkt som skal seljast på ein marknad på nesten 450 millionar forbrukarar, har ein heilt annan verknad enn om vi skulle lage nasjonale reglar for vår marknad på 5,4 millionar.

Noreg ønskjer velkommen tiltak og regelverk frå EU på dette området. Vi deltek i ekspertgrupper og gir innspel på ulike måtar til arbeidet i EU med å førebu nytt regelverk. Når forslaga kjem vil vi på vanleg måte høyre dei og lage ein norsk posisjon som fremjast i vidare arbeid i EU. "

7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan stilles krav om at alle offentlige virksomheter må gjøre en kvalifisert vurdering av om hele eller deler av innbo og inventar kan gjenbrukes eller på annen måte transformeres til å passe inn i nye lokaler ved nybygging, flytting eller oppgradering av lokaliteter, tjenestested og lignende.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fått forslaget til vurdering, og viser til følgende:

"Det er allereie slik at det må vurderast kva for utstyr som kan bli tatt med inn i nye lokale. Ved statlege byggjeprojekt i sivil sektor vert det etablert eit eige prosjekt for brukarutstyr, der det vert vurdert kva for utstyr som er eigna for vidare bruk i nye lokale og kva som må kjøpast nytt. Når staten skal leige nye lokale, vert det ikkje etablert eigne prosjekt for brukarutstyr."

Med helsing

Sveinung Rotevatn

